

Zděnek Mězl – poslední žijící trilobit techniky zvané dřevoryt

Název emise: Tradice české známkové tvorby -

Zděnek Mězl

Den vydání: 20. ledna 2024

Hodnota: „B“ (ke dni vydání 27 Kč); č. 1239

Rozměr známkového obrazu: 40 x 23 mm

Výtvarný návrh: Marina Richterová

Druh tisku: OF; Papír: fl-an-OFF

Tisk: Hradištko, sro.

Tiskové formy: 2x PA 50, SL 6x (8 + /2 + 2/ K)

Náklad: 400 tis. známek + 8 tis. SL

Tisk FDC: DT; Tiskárna Hradištko; 2.300 kusů

PRAHA 20.1.2024

Slovy v titulku sám sebe označil grafik Zdeněk Mězl, zcela originální osobnost našeho výtvarného umění. Narodil se před devadesáti lety v Praze a o výtvarnou tvorbu se zajímal už jako chlapec. Od svých patnácti studoval na Vyšší škole uměleckého průmyslu v Praze u grafika Jaroslava Vodrážky. Bez zajímavosti pro nás není že ten sám byl žákem Františka Kysely a Maxe Švaubinského, kteří se oba podíleli na naší známkové tvorbě. Pak pokračoval na Akademii výtvarných umění v Praze u grafika a malíře Vladimíra Pukla. Ten byl žákem T. F. Šimona, tedy opět osobnosti podílející se na naší známkové tvorbě. Pukl se zabýval dřevorytem a u něj tedy Mězl zřejmě získal zájem o tuto nelehkou výtvarnou techniku. Studia pak dokončil v ateliéru Vladimíra Silovského, autora řady našich poštovních známek. Není tedy divu, že i Zdeněk Mězl se do naší známkové tvorby zapojil, jistě si vzpomenete na hvězďárnu v Ondřejově (1998) a na dva zcela osobitě pojaté příspěvky k hornímu právu – v roce 1999 jihlavskému a o rok později kutnohorskému.

S Mězlovým dílem se zájemci mohli setkat například před deseti lety, kdy mu Poštovní muzeum v Praze uspořádalo rozsáhlou výstavu *Óda na marnost. Známková tvorba, obrazy, ilustrace*. K jejímu zahájení muzeum uvedlo: „Mězl je mistrem dřevorytu, jenž byl nejvíce rozšířenou grafickou technikou v devatenáctém století. Tuto nesmírně pracnou a náročnou disciplínu řemeslně dokonale ovládl. Díky talentu a obdivuhodné pili se zasloužil o renesanci dřevorytu i v evropském kontextu, a to zejména v oblasti knižní tvorby, bibliofilii a ex libris. Není přitom sentimentální, jeho práce jsou vpravdě drsné a odrážejí nejen autorovu životní filosofii, ale i jeho obrovský kulturní a historický přehled. Osobitou tvorbu Zdeňka Mězla zná snad každý z nás nejspíš z více než sta ilustrovaných knih, jeho grafické miniatury obdivují sběratelé ex libris i poštovních známek, pro něž vytvořil originální návrhy.“

Zdeněk Mězl si tedy svou poštovní známku nepochybně zasloužil. Když se na Komisi pro výtvarnou podobu poštovních známek jednalo o tom, komu bude svěřena její podoba, zaslazoval jsem se o to, aby to byla Marina Richterová, o níž jsem věděl, že se s Mězlem blíže přátelila. Bylo to koncem 90. let, kdy byl smrtelně nemocný její manžel, o němž se pět let až do jeho konce obětavě starala a Mězl jí byl při tom oporou. Omezila tehdy, až prakticky přerušila svou výtvarnou činnost,

protože manželka nemohla ponechat ani chvíli samotného. Když například potřebovala nakoupit, naložila ho do auta a jeli přes řeku ze Zbraslavi do Modřan k Mězlovi domů, kde jej nechali odpočívat na zahradě, někdo z přátel ho hlídal, a Zdeněk Mězl s ní pak jel do obchodu, kde si oba obstarali potřebné. Žil tehdy už sám, a tak se mu hodilo, když ho Marina svezla. Za tuhle podporu si byli samozřejmě vzájemně vděční. Porozuměli si však i jako lidé a výtvarníci, a Zdeněk Mězl o tom mluvil například v úvodním slovu, které pronesl na vernisáži výstavy Richterové v dobršíšském zámku v roce 2001:

„Vážení a milí, nevím jestli jsem-li ten správný člověk na zahajování výstav svým kolegům. Někdy koncem minulého století přivedl ke mně pan Beneš Bonaventura¹⁾ Marinu Richterovou o jejíž existenci jsem neměl potuchy. Pozoruhodné bylo, že tvrdila, že by se chtěla naučit techniku dřevorytu. A tak se jí naučila velice rychle tím, že udělala dva malé dřevoryty. Zdá se, že v této technice nehodlá dále pokračovat, což mne neudivuje. Nicméně jsme zjistili, že si máme co říci. Když jsem viděl prvně, co dělá, byl jsem dost překvapen vysokou kvalitou její práce po všech stránkách. Umí kreslit jako dnes málokdo a má tu drzost se tím netajit. Klasické techniky z hloubky i plochy zvládla na nejvyšší možné úrovni. Nebude to tedy mít lehké v době globálního postmodernismu. Nemám však nejmenší obavu, že by se nechala zašlapat, ta se jen tak neztratí. Její vitalita, houževnatost a pracovitost je neskutečně obrovská a rány osudy ji zatím spíše zocelují. Vystudovala na Umprum u profesora Míkuly a studium ukončila u kolegy Šalamouna. Může tedy zvolat s Pikasem: Ačkoliv jsem chodila do školy, přece jsem se něčemu naučila! Navázala na to, čemu se říká Skleňářova škola a je posledním a nejmladším květem v této řadě. Disputovali jsme s Marinou o leččems, vcelku máme na většinu věcí stejný či podobný názor. Ironizovat umíme oba, tak občas zajiskřilo. Hrdělka jsme si sice zatím neprokousli, ale probůh nepouštějte Marinu do diplomatických služeb a buďte rádi, že dělá jenom grafiku. A tu dělá opravdu dobře, jak si můžete povšimnout na této výstavě. Jsem rád, že se po posledním kopanci osudu vzpamatovala a začala opět vykonávat své povolání stejně kvalitně jako před tím. Nebudu se pouštět do hlubokomyšlných uměnovědných rozborů její práce, to s radostí přenechám fundovanějším. To že není a ne-

¹⁾ Vladimír Beneš byl redaktorem Lyry Pragensis a po roce 1989 zakladatelem nakladatelství bibliofilii Bonaventura a provozovatelem stejnojmenné výstavní galerie na Malé Straně v Praze (pozn. aut.).

musí být postmoderní je zřejmě na první pohled. Při jejím talentu si to může i dovolit. Ale drzost to tedy je. Marina je odjinud. Dostala se tak z bláta do louže a plave v té louži celkem velice úspěšně. Je to kosmopolitní čistá intelektuálka. Vyznává humanitní hodnoty druhé poloviny 19. století, což, přiznejme si to, počátkem jedenadvacátého století zas tak úplně normální není. Dá se z toho vyvodit, že nejen komunisti, ale i umělci jsou lidé zvláštního ražení. Od Voltaira se Marina dočetla, že má okopávat svou zahrádku. Okopává ji dnes na druhé straně stejné řeky nejen obrazně. Všimla si totiž, že už zase Vymknuta z kloubů naše doba šílí, tak si tam staví ráj svého srdce. Pro jistotu však bydlí v ulici Tunelářů, buďme tedy ostražití. To by snad mohlo na zahájení výstavy stačit, uměl bych sice povídat déle, aniž bych něco sdělil, ale od toho máme parlament. Navíc byste to stejně nepochopili nebo si vyložili úplně jinak. A tak nám všem přeji veselou globalizaci, to zbývající si už virtuálně naklonujeme.“

Když pak známka vyšla, byl jsem trochu překvapen její podobou – čekal jsem více autorské licence, představoval jsem si něco jako byli její Kafka a Kaprálová. Autorce jsem to i napsal, a ona mi odpověděla:

„Znovu jsem přemýšlela nad Vaším názorem na tuto známku. A zatím zůstávám u pozice, kterou mi naznačil objednavatel – upozadit ego Richterové a dát prostor Mézlovi. Záměr je klidná a decentní, je v řadě známek Adolf Born a Vladimír Suchánek. Pochopitelně jsem ji mohla udělat excentrickou, ale zadavatel by asi podobný směr odmítl. Nemá proto smysl srovnávat známku Mézla s Kaprálovou a Kafkou. Mézla na rozdíl od nich byl výtvarník, takže jiný výtvarník nemá vlastně známku ovládnout. Já bych tam nevstupovala vůbec – stačil by Mézlov sarkastický autportrét. Nebo můj dřevoryt s jeho portré-

tem, ze kterého on byl nadšený. Ale víte sám, že by to u komise a u veřejnosti neprošlo. Přiznám se, že kreslím raději čistě autorské známky. Ale jak znám Zdeňka, chtěl by známku ode mne, když už se to mělo kreslit.“

To je dobré a poctivé vysvětlení podoby emise, která je skutečně pietně a věrně věnována Mézlovu dílu. Richterová ji totiž pojala jako svého druhu koláž. Na známce Mézlovu realistickému portrétu nasazuje vařínový věnec ženská postava z jeho velké grafiky Mýty a legendy z Řecka, v razítku je zobrazena siréna z Odysseovy lodi. Na FDC je část grafiky k Shakespearově komedii Jak se vám líbí? Na přední straně destiček sešitku je koláž z grafiky s Odysseovou lodí a Sirénou z exlibris. Na straně zadní je část textu, který Mézl napsal na litrový keramický džbán na pivu, který od něj Richterová koupila. Kupony sešitku pak nesou jinou mořskou pannu z exlibris a dva vojáky z východu z veliké grafiky Východní větry.

Celek je vyvážený a zdařilý, a i když jsem se původně těšil na „více Richterové“, musím spravedlivě uznat, že její ukázněná prezentace Mézlových prací je tady na místě mnohem víc.

Grafik a malíř Zdeněk Mézl měl s manželkou Janou (1950) dvě dcery, dvojčata Magdalenu a Markétu (1977). Všechny tři jsou výtvarnice – sochařky.

Na světě se dával spíše s ironickou skepsí (pramenící možná z nepochopení a přehlížení jeho díla, s nímž se často setkával): „Nemyslím si nic hezkého o světě a o lidech. Když trošku, třeba i blbě, znáte dějepis, tak vidíte, že je to pořád dokola o tom samém, jenom v jiných kostýmech, v jiných scénách, ale jinak je to pořád o tom stejném živočišném druhu, který je příšerný, ne že ne...“

Ukázky z úžasného díla Zdeňka Mézla snadno najdete na www.esbírky.cz. FB

SIDONIUS MÉZLUS
graphicus Bohemus
MAGNIFIC
zvaný SAMEŤOVĚKRVAVÝ
TVŮRCE ČESKÉHO NEOPOSTBAROKYSMUSU
DOBŘÝ SYN ..... XX. STOLETÍ

